

Kutseühinguline ajakiri

Riigiteenijate häälkandja

Tellimise hind:

Aastas postiga . . . Kr. 2.—
 Poolaastas „ 1.—

Ilmub 1—2 korda kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, riigi- ja omavalitsusteenijate organisatsioonides ja kõigis postkontorites ja lehe talituses.
 Toimetus ja talitus: Tallinna, Kopli tän. 7-a. Telef. — Balti keskjaam 3-57.

Kuulutuste hinnad:

10 senti /m/m., veeru lauses.
 Tekstis 50 prots. kallim.

Eesti raudteelaste Keskühingu väljaanne.

Nr. 2

29. veebruaril 1932 a.

IX aastakäik

Riigiteenijate korteriolud Tallinnas ja Nõmmel.

Tallinna riigi- ja omavalitsusteenijate ühing korraldas 1931. a. detsembris riigiteenijate hulgas korteriankeedi, s. o. võttis ette erakorralise andmete kogumise ühingu liikmete korteriolude kohta. Selle uurimuse eesmärk oli — valgustada teadusliku meetodi abil riigiteenijate korteriolusid — nende suurust, üürinorme jne. — olgugi võrdlemisi piiratud ulatuses. Selline katse, kus teatud palgaliste rühmitus ise oma algatusel püüab sellise põhjalikkusega selgitada oma elutingimusi, on iseseisva Eesti lühikeses ajaloos õieti öelda alles esmakordne. Jääb soovida, et edaspidi palgaliste elutingimused saaksid veel põhjalikuma uurimuse aineks, kus selgitamiseks tuleks mitme üksnes korteriküsimus, vaid kõik kuluallad — peale korteri-, kütte- ja valgustuse- ka toitluse-, riietusekulud jne. Muide, seda mõtet on avaldanud ka mõned korteri-küsimislehe täitjad.

Ent selline, üldine büdžetiline uurimus peab olema väga põhjalik ja puudutama pinnapaigaliselt võimalikult mitmes kohas ja võimalikult mitmekesiseid palgaliste kihte — mitte üksnes riigiteenijaid, vaid ka eraasutiste ametnikke, töölisi jne. Selline töö on, loomulikult, väga kulukas ja seetõttu seda on mõeldav teostada sellises ulatuses vaid riiklikul korraldusel, nagu seda viimasel ajal tavaliselt mitmel pool tehaksegi. Ka Eestis esimese tööliste büdžetilise uurimuse 1925. a. sügisel teostas Riigi Statistika Keskbüroo.

Tallinnas ja Nõmmel 1931. a. detsembris korraldatud riigiteenijate korteriankeedi ulatus on järgnev. Korteri-küsimustikke täideti üldse ümmarguselt 900. Neist osutus statistilisel läbitöötamisel

kõlblikkudeks 850 ankeetlehte, 45 lehte oli täidetud soodustatud tingimustel kasutatavate riigi korterite kohta, kuna üsna väike arv lehti peale nende oli täidetud sedavõrt puudulikult ehk saadetud tagasi hoopis täitmatult, mille tõttu neid kasutada ei saadud.

Pinnapaigaliselt, kus asuvad Tallinnas teenistuses olevate riigiteenijate korterid?

Riiklikud asutised asuvad Tallinnas peamiselt linnasüdames — Toompeal ja selle lähemas ümbruskonnas. Seepärast, loomulikult, sellises võrdlemisi väikeses linnas, nagu seda on Tallinn, riigiteenijate korterid peaksid asuma umbes nende asutiste lähedal. Korraldatud ankeedi andmestik näitab, et see ongi suurel määral nii; teatud osa riigiteenijaskonnast asub oma teenistusekohalt kaunis kaugel. Nii korterid, milliste kohta ühingu liikmed koostasid ja saatsid ühingu juhatusele andmeid, jaotusid Tallinna linna raioonide järgi järgnevalt.

Toompea — Kesklinna raioonis, kus rohkem äri- ja asutiste ruume, elukortereid aga vähe ja kus korterid liiati võrdlemisi kallid, asub vaid veidi üle 3% riigiteenijate korteritest. Tõnismäe — Kassisaba raioon on aga riigiteenijate korterite arvu poolest eikohal; siin asus 1931. aastal novembris ligi 20% riigiteenijate korterite üldarvust. Umbes sama palju kortereid (üldarvust 17,9%) on võetud Kalamaja raiooni, selle järgi vähemal Sibula — Narva mnt. raiooni (13,7%), Kitseküla raiooni (11,7%) ja Pelgulinna (8,1%). Need on õieti tähtsamad raioonid Tallinnas, kus nii-öelda rohkem koondatult elavad Tallinnas teenivad riigiteenijad. Peale selle leidub riigiteeni-

jate kortereid väiksemal arvul ka teistes linna osades; nii, Sadama-Kopli raioonis 1,8%, Lillekülas 2,7%, Kadrioru-Pirita raioonis 5,3%, Lasnamäel 1,1% ja Juhkentalis 4%.

Tuleb nimetada veel, et 851 riigiteenija korterist 90 korterit, ehk ümmarguselt 10% üldarvust, asus Nõmme linna administratiivpiirides, s.o. Tallinna—Pääsküla elektriraudtee Rahumäe, Nõmme, Hiiumäe ja Pääsküla peatuste raioonis. Peale nende üks riigiteenija perekond elas alaliselt Sakul, teine Keila-Joal, kusjuures perekonnapea — riigiteenija alaliseks teenistusekohaks oli aga mõlemal juhul Tallinn.

Kaugel asuvad riigiteenijate korterid korteripidaja teenistusekohast?

Kuna Tallinn ei ole kaugeltki suurlinn, siis ei asu ka riigiteenijate korterid enamjaolt kuigi kaugel asutistest, kus korteripidajad teenivad, kuigi korterid enamjaolt asuvad väljaspool südalinna. Kui jätta arvestusest välja Nõmme korterid, mis selles mõttes asuvad eritingimustes, siis ümmarguselt 1/3 korterite üldarvust asub alla 1 kilomeetri korteripidaja teenistusekohast. Veidi üle 1/3 korteritest asub alla 2 km. korteripidaja teenistusekohast ja ümmarguselt 1/4 korteripidajatest on hinnanud maa, mis eraldab neid teenistusekohast, enam kui 2 km. peale. Sealjuures 8,4% korteritest asus korteripidaja teenistusekohast eemal enam kui 3 km. võrra. Olgu aga täiendavalt selgituseks öeldud, et siin on arvesse võetud ka Kopli poolsaare korterid, kus paljud elavad just korteri üüri odavuse pärast Pikalaenu panga korterites (endise Vene-Balti tehase korterid).

Milline on riigiteenija korter Tallinnas ja Nõmmel?

Tubade arvult riigiteenija korter ei ole kuigi suur. Harva see on 2-, 3-toaline, enamjaolt aga sellest vähem. Kõigepealt 2,6% korteripidajate üldarvust pidasid vaid *osa toast*. Need on n. n. nurgaelanikud, kellele kasutada on vaid voodi koht, paremal juhul peale selle veel paari tooli, laua ja kapi koht. Selgituseks olgu märgitud, et perekonnaliikmed — lapsed, vennad, õed jne. — võeti arvesse andmete läbitöötamisel kui korteripidajad, kui võis järeldada ankeedi andmetest, et neil ühine majapidamine, kuigi nad harutihti märkisid endid küsimislehel *osa toa* ehk *osa korteri* kasutajana, s. o. allüürnikuna. — Peale nurgaelanikkude, ümmarguselt $\frac{1}{4}$ riigiteenijatest asub tüübilises Tallinna korteris, mis koosneb vaid ühest vaheseinaga toast. Need on n. n. säärvandiga toad, toad pliidiga — ahjuga. Neile võiksime täie õigusega lisada juure meie poolt omaette korteritüübina võetud ilma köögita ühest toast koosnevad korterid, kus asub 14,3% korteripidajatest — riigiteenijatest. Peale nende, ühest toast ja köögist koosnevaid kortereid oli üldarvust 17,9%. Nii saame pisikortereid riigiteenijate korterite üldarvust üle 60%. Kuigi kõrgematel riigiteenijatel, kes suudavad, loomulikult, pida suuremat ja kallimat korterit, ankeetlehti oli võrdlemisi vähe, on ometi pisikorterite arv ka keskmise ja madalama palgaga riigiteenijate kohta liiga suur.

Järgmise, arvult koguka rühma moodustavad 2-toa ja köögiga korterid; neid oli üldarvust 24,4%. Kolme toa ja köögiga korter on riigiteenija peavarjaks juba haruldane. Neid oli üldarvust vaid 11,3%; veel vähem aga oli sellest suuremaid kortereid.

Korteri asukoht majas?

Kogutud andmestik näitab, et ka riigiteenijate korterite hulgas ei puudu keldri- ja pööningukorterid, kuigi nende arv pole just suur. Nii 844 korterist keldrikorral asus 15 ning pööningu- ja mansardkorral 30 korterit. Rõhuv enamuse riigiteenijatest elab väikestes kahekordsetes majades ja seepärast nende korterid asuvad ligikorda võrdsel arvul maja esimesel ja teisel korral. Ainult õige väike osa asub neist kõrgematel kordadel — üldarvust 3,3% kolmandal ja alla 1% neljandal korral.

Milline on riigiteenijate korteris valgustus, kus asub vesi ja klosett?

Ligi $\frac{4}{5}$ riigiteenijate korteritest on valgustatud elektriga, $\frac{1}{5}$ ümber aga valgustatakse siiani petrooleumilambiga. Ka vesi ei ole suures osas korteritest mitte käepärast saadaval. Sellise veearvustusega, kus kraan asub korteris, on riigiteenijate korteritest vaid 45% ümber; 32,1%-l asub vesi koridoris, 10,1%-l — pesuköögis ja 14,1% õuel kaevus.

Sugugi parem pole lugu kloseti suhtes. Kortereid, kus klosett korteris, oli vaid 30%, neist 10% veeta; ligi 55% korteritest omasid kloseti koridoris ja järelejäanud ligi 15% korteripidajatest kasutasid klosetti maja õuel.

Suurimaks korteri mõnususeks tuleb pidada vanni kasutamise võimalust oma korteris. Sellise mõnususega kortereid on aga riigiteenijate kasutuses väga vähe — 100-st vaid 15 ümber. Sealjuures kaudis suur osa ($\frac{1}{2}$ ümber) vannidest on neis korterites ühiselt kasutada. Need on osalt ühise vanni tarvitamise õigusega korterid alles hiljuti ehitusekulude kokku-

hoiu huvides omaette vannideta ehitatud uutest majades.

Kui sagedasti vahetatakse kortereid?

Korteriküsimuse suhtes 1931. a. tuleb pidada erakordseks aastaks. 1931. a. peale kaotati Tallinnas vähemate korterite suhtes veel maksvuselt olnud üüriseadus. Madalate normitud üüride tõttu ehitusetegevus seisib peaaegu soikus rea aastate jooksul ja korterite puudust oli veel 1931. a. I pooltel märgatavalt tunda. Alles aasta lõpu poole muutus olukord veidi soodsamaks. Osalt neil põhjustel algas 1931. a. suur korterite vahetus. Selleks mõjus nähtavasti osalt kaasa asjaolu, et üüriseaduse mõjul üürnikkude ja majaperemeeste vahelkord teatud määral oli muutunud halvaks ja et paljud majaperemehed ei olnud nõus omal kulul remontima juba aastaid remondita seisnud kortereid. Nii vahetasid ligi 40% riigiteenijatest, kelle kohta on korterandmeid kogutud, korteri 1931. a. 16,7% korteripidajatest oli korteri vahetanud juba eelmisel aastal, 8,2% — 1929. a., 6,3% — 1928. a., 3,8% — 1927. a., 3,9% — 1926. a. jne. Ainult 20% ümber riigiteenijatest asub oma 1931. a. sügisel kasutatavas korteris juba varematest aegadest.

Kuivõrt õhurikkad on riigiteenijate korterid?

Õhumäära arutamisel võeti arvesse, et lapsed alla 10 a. tarvitavad õhku $\frac{1}{2}$ võrra vähem kui täiskasvanud inimesed. Tuleb tähendada veel, et üldisest korterite õhumahust pole arvatud maha tubades asetsevate esemete maht, s. o. ahjude, korstende ja mööbli all kaotsiminev õhumahut. Nii toimime siin paratamatult ligikaudsete andmetega.

Teadlaste arvamised õhu tarviduse normi kohta lähevad lahku. Mõned leiavad, et selleks on küllaldane norm 15 kantmeetrit (m^3); teised, pidades seda normi väheldaseks, püstitavad normiks 20 m^3 , mõned isegi 30 m^3 puhas õhumahut. Minnes välja neist õhumahu normidest ja võttes arvesse riigiteenijate kohta kogutud korterandmestikku, jõuame otsusele, et pisemates korterites võib olla ennem juttu õhu puudusest kui õhu rohkusest. Seda enam, et õhumahu kohta on meil kasutada brutto-arvud. Nii, korterites, kus riigiteenija kasutas vaid *osa toast* (nurk), keskmine õhumahut täistarvitaja kohta oli 21,3 m^3 , säärvandiga ühetoalistes korterites oli keskmine õhumahut täistarvitaja kohta 22,2 m^3 . Kannatavad rohkem õhupuudust, s. o. elavad liig tihedalt kehvedad, väiksema tuluga pererikkamad leibkonnad, kus perekonna ülalpidajaks on vaid üks perekonnaliige, tavaliselt perekonnapea. Korterte suurenedes, suureneb ka õhumahut, andes üldiselt 30,9 m^3 täistarvitaja kohta. Nii üldiselt, korterite väiksusele vaatamata on korterid õhumahult enamjaolt rahuldavad. Tundub just kui saatuse pilkena, et seda ei ole nad mitte tubade suuruse ja korterite laheduse tõttu, vaid peamiselt seetõttu, et riigiteenijate perekonnad äärmiselt madala sigivuse tõttu on üldiselt arukehvad.

Milliste kuludega on seotud korteri pidamine?

See on õieti esimese järgu tähtsusega küsimus, kui on tegemist korteri probleemiga. Tavaliselt korteri üüri, niisama kui iga teise kauba hinna määrab peamiselt nõudmise ja pakkumise vahelkord. Selles suhtes ei olnud vahelkord Tallinnas tarvitajate kasuks, kuna nõudmine siiani

ületas pakkumise. Nähtavasti peamiselt sel põhjusel ongi korteri üürid Tallinnas püsinud Tallinna linna statistika büroo arvutuste kohaselt ümmarguselt 45% võrra kõrgemal kui nad olid enne maailmasõda.

Kogutud andmetel riigiteenijad maksid 1931. a. novembris oma korterite eest järgmist hinda. Tallinnas rohkem südalinna ligidal makseti toa nurga eest 5—15 kr., keskmiselt aga 7,5—10 kr. ümber kuus; tuba-köök (säärvandiga tuba) maksis 15—25 kr., keskmiselt 17,5—20 kr. ümber kuus; üksik köögita tuba, osalt möbleeritud toad (toa sisseseade eest arvatav tasu arvamata) maksid samades linnaosades 5—25 kr., keskmiselt 15—17,5 kr. kuus; ühe toa ja köögi eest makseti 7,5—35 kr., keskmiselt 22,5—25 kr.; 2-toa ja köögi eest makseti keskmiselt 27,5—30 kr. ning 3 toast ja köögist koosneva korteri eest oli üür samal ajal samades linnaosades keskmiselt 42,5—15 kr. ümber kuus. Korterte üürid rohkem linna servadel olid vähe madalamad ja veel madalamad Nõmmel. Nõmme korterite üüri kohta võib käsitatava materjali põhjal tõendada, et see on Tallinna üüridest madalam lähikaudu selle summa võrra, mis alalisel Pääsküla—Tallinna raudteeliini tarvitajal tuleb tasuda raudteel sõidu eest.

Kui arvata kokku Tallinnas linnasüdame ja aguli korterid, siis saame 1931. a. novembri kohta järgmise korteriüüri: *osa toast* (nurk) 8,30 kr., tuba-köök (tuba pliidiga) 18,65 kr., 1 tuba ja köök 22,65 kr., 2 tuba ja köök 30,41 kr. ning 3 tuba ja köök keskmiselt 39,88 kr. kuus. See teeb välja keskmiselt ühe põrandapinna ruutmeetri kohta 80—90 st., Nõmmel aga 60—70 st. Üldiselt kallimad on möbleeritud toad, kus ükski üür (arvamata tasu sisseseade eest) teeb välja põrandapinna m^2 kohta keskmiselt 1,10—1,20 kr., tõuseb aga üksikutele juhtudel üle 2 kr. m^2 kohta.

Üldiselt, viimase aasta jooksul ei ole Tallinnas korteri üürid oluliselt muutunud; üksikute korteri liikide juures on aga üüri kõikumised silmanähtavad. Nii, väikesed korterid on hinnas tõusnud ja seda rohkem, mida ligemal asuvad nad südalinnale. Suuremad korterid on aga hinnas langenud, kusjuures suuremat langust on märgata aguleis. Nõmme korterite hinnad on langenud keskmiselt 7,5% võrra, kusjuures hinna langus on üldine, korteri suurusele vaatamata.

Kui sellised on korterite üürid, nagu eelpool nimetasime, siis tekib küsimus, mil määral korterikulud koormavad Tallinna riigiteenijat. Sellele küsimusele vastust andes, tuleb otsekohe tähendada, et see koormatus on üldiselt ebanormaalset suurt ja üksikutele juhtudel, eriti pererikkamates leibkondades, kus tulu saavutab teistusega vaid üksipäini perekonnapea, on see koormatus, sõna tõsisem mõttes, ränk.

Arvud lasevad paista seda küsimust järgnevas valgustuses. Ühe Saksa uurimuse tulemusel näitavad, et Berliinis kulutati 1900 a. korteri peale ühes mööbli, kütte ja valgustusega 22,8%, kogu Saksamaal 1908. a. — 21,3%; Rootsis 1913—1914. a. — 19,9%, Schweitsis 1921. a. — 20 ümber. Rootsi 1923. a. uurimus näitas, et töölisel, alamametnikul ja keskklassi kuuluvad korteri üüri peale (arvamata kütte, valgustus, mööbel) keskmiselt 9—11,4%.

Kuidas on lugu meil? Tallinnas ja Nõmmel elutsevad riigiteenijad kulutasid 1931. a. novembri andmete järgi korteriüüride tasumiseks (arvamata veeraha)

keskmiselt 19,7% kogu kuusissetulekust. Nii, võrdlusest Rootsiaga näeme, et korteri pidamine Tallinna riigiteenijal on suhteliselt kaks korda raskem. Raskem on see perekondlistel, kui teenistuses on perekonnast üksi perekonnapea, kus korteri tasumiseks kulutati 1931. a. novembris 22,7% sissetulekust, madalamate palgaastmete juures 25%, 30% ja koguni 40%. Enam kui ühe ülalpidajaga (teeniva isikuga) leibkondades korteri pidamine ei tee enam nii suurt raskust. Korteri üürikulud ületab neis vaid 20%, püsib aga tavaliselt igasuguse tulu juures 15—20% ümber ja teeb keskmiselt üldisest tulusummas 17%. Üksikute kulud korteriüüriks on suhteliselt sama kõrged. Nii võib üldiselt tähendada, et Tallinna riigiteenijale käib korteripidamine ilm-

selt üle jõu; seda osalt madalate palkade tõttu, osalt aga tõusnud üüriinormide tõttu. Selline on tegelik olukord, sellele vaatamata, et elatakse õige pisikeses korterites.

Et korteri muretsemine on seotud nii suurte raskustega, siis on sellest tingitud rida sellega kaasas käivaid eluvõõraid nähteid, millest annab tunnistust ka käsiteldav andmestik. Nii, näiteks, püsib ikka veel allüüriliste initsiituid, 27% korteripidajatest kasutasid vaid osa korterit kas allüürilistena või ise osa korterist välja üürides; abielludes, noored jäävad elama vanemate juure tihti kitsasse ühisesse korterisse, tihtilugu üksikud üürivad tube ja kortereid kahe ja isegi 3 inimese peale kokku, et aga sel teel kulud tuludega otsotsaga kokku ajada jne.

Riigiteenijate „lennutamise“ seadust ei tule enam pikendada.

„Päevaleht“ (nr. 53 s. a.) toob teate, et olevat kavatsus jälle üheks aastaks edasi lükata vabariigi valitsuse ja ministeeriumide korraldamise seaduse selle osa maksamahakamist, mis nõuab, et määraste riigiteenijate koosseisud tulevad seaduseandlisel teel maksma panna. Põhjuseks olevat asjaolu, et nende koosseisude kujundamisega 1. aprilliks s. a. lõpule ei jõudvat. Erilisi raskusi tekitavat põllutööministeeriumi koosseisud, kus maareformi lõpulejõudmisega hulk ametnikke vallandamisega kuuluvat.

Selle kavatsuse vastu tuleb kõige valjemalt protesteerida. Vabariigi valitsustel on küllalt võimalusi olnud riigiasutuste koosseisude kujundamiseks. Ja kui seda seni pole teha suudetud, siis võime olla päris kindlad, et ka edaspidi sedasama põhjust alati võidakse ette tuua. Absoluutselt muutmataid koosseise ei saa üldse olla, nagu ei ole ühtki seadust, mis oleks absoluutselt muutmatu. Eks ole isegi põhiseaduse muutmise päevakorral. Ja nagu igat seadust, nii on ka koosseisude seadust võimalik muuta seaduseandlikul teel, mis vaatamata selgi alal

valitsevaile nõudustele, kindlustab siiski küsimuse asjalikuma lahenduse, kui praegune, kus iga minister oma pühamaks kohuseks peab „omad“ koosseisud maksma panna. Just põllutööministeeriumis valitsevad olud tõendavad meile kõige selgemini praeguse korra lubamatust (v. teisel Toim.). Praegused koosseisud püsivad mõnelgi alal juba kolmandat aastat muutumatuna ja ei ole ette näha, et lähemaski tulevikus võiks tekkida tõeline tervitus nende muutmiseks. Ka põllutööministeeriumi praegused määraste riigiteenijate koosseisud ei nõua muutmist enne 2—3 aastat. Sellepärast pole mingisuguseid takistusi praegused koosseisude maksmapanekuks seadusena. Enne 2—3 aastat neid üldse tarvis muuta pole, ehk olgu siis, et riigiparaat kavatsetakse üldse laianlatuslikult ümber korraldada. Kuid viimasel juhul tuleb nii-kui-nii muuta vabariigi valitsuse ja ministeeriumide korraldamise seadust, nii siis ikkagi seaduseandlikku teed tarvitada, vaatamata sellele, kes koosseisud korraldab.

Sellepärast — lõpp ametnikkude „lennutamise“ seadusele!

Raudteelaste töö- ja puhkeaja määruste kava teedeministri komisjonis

Esimesed raudteeteenijate töö- ja puhkeaja määrused avaldati 1920. aastal „Riigi Teatajas“ nr. 173/174. Nende alusel pidi kuni tööaeg igas ametis korraldama 8-tunnilise tööpäeva põhimõtte järele, kuid § 1-es oli tähendatud, et silmaspidades raudtee olusid, tehtakse vahet tööaja ja tööl olemise aja vahel. Sellest välja minnes võis vahetusliikude teenijate töölolemise ülemäär kuu kohta ulatuda kuni 360 tunnini, ühekordne tööl olemise ülemäär 16 tunnini. Kuu jooksul pidi antama üks ühekordne 24-tunniline puhkus.

Katkestamata töötegemise juures pidi päevas 8, nädalas 47, kuus 204 töötundi olema.

Rongiteenijatele oli määratud tööl olemise aeg 240 ja veduriteenijatele 204 tunni peale kuus. Ühekordne tööl oleku aeg võis tõusta veduriteenijail kuni 14 tunnini, rongiteenijail kuni 16 tunnini. Reservi tund loeti 2/3 töötunniga üheväärteliseks.

Nende määruste iga ei olnud pikk. Juba 1921. aastal aprillikuul avaldati raudteelema käsukirjas nr. 121 uus teedeministeeriumi määrus raudteeteenijate tööaja ja puhkuse kohta. Uute määrustega suurendati veduriteenijate töötun-

dide arvu kuni 240-ni ja rongiteenijate töötundide arvu kuni 280-ni kuu kohta. Reservi tund loeti 1/2 töötunniga üheväärteliseks. Muus osas uus määrus endistest lahku ei läinud. Milgil põhjusel jäi see määrus ilmunise ajal „Riigi Teatajas“ avaldamata ja alles 1924. aastal maikuul avaldati ta „Riigi Teatajas“ nr. 69/70 märkusega, et endine „Raudtee töö- ja puhkeaja“ määrus tuleb lugeda muudetuks aprillikuust 1924. aastast ja samast ajast loetakse maksvaks uus määrus. Nii siis käsitati raudteevalitsuse poolt mitme aasta jooksul määrust enne tema ametlikku avaldamist ja seega jõusse astumist.

Need määrused püsisid kuni 1931. a. jaanuarikuuni. 27. jaanuaril pandi toleleage raudteevalitsuse direktori Raudsepa ettepanekul teedeministri Jürmani poolt maksma arvu järele kolmas määrus, mis praegugi veel maksev, kuigi ta on vastolus „Riigi Teatajas“ nr. 61 — 1931. a. avaldatud „Tööstusliikude käitiste tööaja seadusega“, mille alla käivad ka raudteetöölised.

Selle määruse maksmapanemine oli tingitud raudteevalitsuse püüdest saada kindel alus kuuteenijate remonditöölise tööpäeva pikkuse määramiseks oma ära-

nägemise järele vastavalt aastaegadele. „Riigi Teatajas“ nr. 36 — 1930. a. avaldati Strandmani valitsuse poolt 30. aprillil 1930. aastal vastuvõetud „Riigiraudteede töölise palkade määruste täiendus“. Selle täiendusega muudeti päevatöölise tööaeg 8 tunni pealt 6, 8 ja 10 tunni peale vastavalt aastaegadele. Raudteevalitsus muutis aga omavõlliselt ka kuuteenijate remonditöölise tööpäeva pikkust samuti kui päevatöölise tööpäeva pikkust. Et seda sammu legaliseerida, selleks oligi vaja uus määrus, millesse oli võetud sisse vastav paragrahv, kus on öeldud, et tööaeg ööpäeva jooksul võib tarviduse järgi ulatuda vastavalt tööde iseloomule ja aastaegadele üle 8 tunni.

Ka oli uuest määrusest jäetud välja paragrahv, mis eelmistes määrustes rääkis raudteevalitsuse kohustusest arvestada raudteeteenijate seisukohaga töölolemise aja tundide arvu kindlaksmääramise puhul iga üksiku tööharu kohta ja töökaitses komisari õigusest tarbekorral protesteerida raudteevalitsuse korralduste vastu.

Sellest lühikesest ülevaatest on näha, et töö- ja puhkeaja määruste muutmistega raudteevalitsus püüdis saada kätte avaramaid võimalusi 8-tunnilise tööpäeva põhimõtte ignoreerimiseks, suurendades teenijate ja töölise tööaega ja jõudes viimaks kuni 10-tunnilise tööpäeva sisse seadmiseni remonditöölisele. Iseenesestki mõista, et see püüe kutsus esile teenijate ägedaid proteste. Tööstusliikude käitiste tööaja seadusega tehti küll lõpp 8-tunnilise tööpäeva põhimõtte ignoreerimise püüetele liini ja hoonete paranduse tööde alal, kuid teistel teenistuse aladel jäi kõik muutmata. Seda arvesse võttes töötas Keskühing välja „Raudteeteenijate töö- ja puhkeaja määruste kava“, mis ära toodud „Sides“ nr. 9 — 1931. a. Kava väljatöötamisel peeti kinni 8-tunnilise tööpäeva põhimõttest ja neist resolutsioonidest, mis töö- ja puhkeaja kohta olid võetud vastu kongressidel. Kava esitati Teedeministrile, kes peale tarvilikkude andmete saamist raudteevalitsusest määras erikomisjoni kava arutamiseks. Esimesel istangul peeti üldläbirääkimisi kava kohta, kusjuures selgus, et enne üksikasjalisele kava arutamisele asumist oli veel tarvilik koguda täiendavaid andmeid, millede varal võiks täielikule selgusele jõuda kuivõrt kava on läbiviidav niihästi tehniliselt kui ka majanduslikult. Täiendavate andmete kogumine nõudis umbes paar nädalat.

Teisel istangul sõeluti kava paragrahv paragrahvi järele. Raudteevalitsuse esindajad — eriti eksploatatsiooni ameti juhataja Reiman — püüdsid iga paragrahvi juures tõendada, et kava üldse ei oleval läbiviidav ei tehniliselt ega majanduslikult. Peamiselt majanduslik külge olevat ülepääsemata takistuseks. Seda püüti illustreerida lisakulude kalkulasioonidega. Selgus aga et need kalkulasioonid on rajatud iganenud andmetele ja selletõttu väga suuresti liialdatud. Üldse kandsid raudteevalitsuse kalkulasioonid väga teoreetilist iseloomu ja olid igasuguste oletuste najal ülesse puhutud. Vastukaalaks neile esitasime meie emalt poolt kogutud andmed. Need olid võetud töötundide registreerimise ametlikkudest dokumentidest ja selle tõttu tõetrult peegeldasid tegelikku olukorda. Neist selgus, et veduriteenijate töötundide arvu on praegu võimalik vähendada kuni 204 ja rongiteenijate kuni 240 tunnini ilma mingisuguste lisakuludeta. Ka komisjoni juhataja Teedeministeeriumi peainspektor Ulk jõudis otsusele, et igal

juhtumil võiks veduriteenijate töötundide arvu vähendada kuni 220-ni ja rongiteenijate kuni 260-ni. Nende normide juures ei tekiks lisajõudude palkamise vajadust ka liikumise suurenemise puhul. Raudteevalitsuse esindajad rääkisid ka sellele vastu. Üldse jäi meil mulje, et raudteevalitsus ei kavatse mingisuguseid järeleandmisi teha, kuigi nende tegemiseks otse käegakatsutavad võimalused on. Seda arvesse võttes, esitasime pärast istangut komisjoni juhatajale peainspektor Ulkile järgmise avalduse:

„Täienduseks Töö- ja puhkeaja kava arutamise puhul komisjonis meie poolt esiletoodud väidetele ja seisukohtadele on meil au teha Teile teatavaks järgmist.

Meie poolt veduriteenijate töötundide registreerimise raamatutest tehtud väljavõtetest augusti — detsembri kuu 1931. a. eest on näha, et veduriteenijate keskmised töötundide arv kuu kohta on umbes 200. Raudteevalitsuse poolt toodi ette, et keskmine töötundide arv oleval 230. Nii kui selgus, käivad Raudteevalitsuse andmed 1930. aasta II poole ja 1931. aasta I poole kohta. Järelikult on need andmed pärit ajast, kus veel ei olnud veduriteenijail töötundide registreerimise raamatuid. Selle tõttu ei saa meie pidada neid andmeid täpseteks, pealegi on need juba iganenud.

Meie poolt rongiteenijate töötundide kohta kogutud andmetest 1931. aasta eest on näha, et rongiteenijate töötundide arv oli keskmiselt 240. Raudteevalitsuse andmete järele pidi see olema umbes 250. Olgu tähendatud, et osa rongiteenijaid kasutati teiste ülesannete täitmiseks. Sellest ongi tingitud selle osa rongiteenijate töötundide suur arv, kes täitsid omi otsekoheseid ülesandeid rongide teenistuses.

Eelpooltoodust on selge, et veduriteenijate töötundide arvu vähendamine 240 pealt 204 peale ei kutsu esile mingisuguseid lisakulusid. Mis puutub rongiteenijasse, siis võib nende töötundide arvu märksa vähendada kui kõik rongiteenijad rakendatakse rongiteenistusse ja võetakse ette mõningaid otstarbekohaseid ümberkorraldusi sisemises teenistuses korras. Pärast seda oleks rongiteenijate töötundide arvu vähendamine kuni 204 tunnini seotud mitte suurte lisakuludega. Kõige selle peale vaatamata raudteevalitsuse esindaja teatas, et raudteevalitsus ei leia võimalikuks üldse töötundide arvu vähendada ilma lisakrediidi nõudmiseta täiendavate jõudude palkamiseks. Ka ei leidnud raudteevalitsuse esindaja pooldamist Teile arvamine, et ilma lisakulude esile kutsumiseta võiks vähendada veduriteenijate töötundide arvu 240 pealt 220 peale ja rongiteenijate töötundide arvu 280 pealt 240 peale. Sellest peab järeleandama, et raudteevalitsus üldse ei taha teha mingisuguseid järeleandmisi. Meie omalt poolt oleme teinud järeleandmisi võimaliku piires, soovides saavutada kokkulepet raudteevalitsusega. Minna kaugemale järeleandmistest meil ei ole võimalik.

Sellepärast palume Teid, härra Peainspektor, käesolev ühes meie poolt komisjonis avaldatud seisukohtadega härra Ministri teatavaks teha ja tema poolt järgnevat otsusest meile lahkesti teatada.

Keskühingu esimees: J. Rukki.

Sekretär: R. Einardt.

Rongiteenijate esindaja: R. Poobul.

Vedurijuhtide esindaja: E. Otsmann.

Veduriteenijate esindaja: O. Aanja.

Mis puutub jaamateenijasse, siis oli-
mine huvid kaitsemisel palju ras-

kemas seisukorras kui veduri- ja rongiteenijate huvid kaitsemisel. Eksploatatsiooni ameti juhataja Reimani poolt toodi ette hiigla summa, nimelt 241.941 krooni, mis laskuvat lisakuluna raudteevalitsuse eelarvele, kui keskühingu kava jaamateenijate kohta maksuma pandaks. Pealegi tekkivat küsimus kuipalju jaamateenijate 8-tunnilise töölooleku ajast on tegelikku tööaega, eriti uutel teedel. Ühe sõnaga ka siin oli raudteevalitsuse esitaja seisukoht kava suhtes täiesti eitav. Meil aga puudus võimalus täpselt kontrollida, kui võrt raudteevalitsuse poolt kalkuleeritud lisakulu vastab tegelikule vajadusele. Samuti ei olnud meil võimalik lühikeses aja jooksul saada täielikku selgust olukorrast kohtadel, eriti vastset liikumiseks avatud uutelt teedelt. Ka komisjoni juhatajal peainspektor Ulkil oli raske kindlat seisukohta võtta vastavate täpsete andmete puudumisel. Seetõttu tegi ta raudteevalitsuse esindajale ülesandeks edaspidi seada kokku kogu raudteede jaamateenijate töö- ja puhkeaja kohta üldised ülevaltlikud graafikud, varustades neid tarvilikkude statistiliste andmetega.

Igatahes, arvesse võttes endiseid kogemusi ja raudteevalitsuse täiesti eitavat seisukohta kava suhtes võib kindlasti öelda, et raudteevalitsuse kalkulationsioonid on liialdatud. Sellekohase märkuse tegime ka protokollile, mis koostati komisjoni istangu kohta ja mille tekst kõlab järgmiselt ühes meie poolt protokollil alla kirjutamise puhul juureslisatud eriarvamisega:

„Teedeministri korraldusel Teedeministeriumis, 2. veebruaril 1932. a. kokkuastunud komisjon, koosseisus: eesistuja Teedeministeriumi peainspektor J. Ulk, Raudteevalitsuse abidirektor O. Raudsep, Raudteevalitsuse eksploatatsiooni ameti juhataja A. Reiman, Raudteelaste Keskühingu esindaja J. Rukki, Veduriteenijate kutseühingu esindaja O. Aanja, Rongiteenijate kutseühingu esindaja R. Poobul ja Vedurijuhtide kutseühingu esindaja K. Otsmann, — vaatas läbi Eesti Raudteelaste Keskühingu poolt välja tootatud „Raudteeteenijate töö- ja puhkeaja määruste“ kava.

Läbirääkimistel selgus, et komisjonist osavõtjate seisukohad esitatud kava suhtes lähevad üksteisest niivõrt lahku, et ei jõutud kokkuleppele ühise kava saavutamiseks.

Kutseühingute esindajate seisukoht avaldus järgmiselt:

Raudteeteenijate töö- ja puhkeaja määrused tulevad maksuma panna Keskühingu poolt esitatud kujul, tehes neis vaid veel parandused:

§ 2. Vahetusliikide teenijate ühekordset tööaja ülemmäära suurendada 12. tunnilt 14. tunnini.

§ 4. Ajaliste teenijate mõiste all tuleb sisse võtta teenijate ametid, mis seotud füüsiliste töödega.

§ 5. Rongimeeskondadel võib ühekordse tööaja ülemmääraks jääda 16 tundi: jäetakse aga vedurimeeskondadele ühekordse tööaja ülemmääraks 12 tundi, siis tuleb rongimeeskondadele võtta ülemmääraks 14 tundi.

Raudteevalitsuse esindajad avaldasid aga järgmist:

Raudteelaste Keskühingu poolt esitatud „Raudteeteenijate töö- ja puhkeaja määruse“ kava kohta on Raudteevalitsus juba avaldanud oma seisukoha Teedeministri, ettekandes 26. oktoobrist 1931. a. Nr. 3372.

Sisuliselt selle kava kohta on tähendatud, et see kava üldiselt on sihitud töö-

tundide vähendamisele, mis tingib teenijate arvu ja ühenduses seega ka kulude suurendamise.

Seni koostatud andmetel on 1931. a. vedurimeeskondade töötundide arv keskmiselt kuus olnud küll vähem, kui see maksvas määruses ette nähtud, ja nimelt 1. augustist kuni 1. novembrini 196 tundi ja detsembris 202 tundi kuus, kuid seejuures peab tähendama, et aja jooksul 1. augustist kuni 1. novembrini oli maksimaalseks töötundide arvaks 258 tundi ja detsembris koguni 260 tundi. 1930/31. eelarve aastal oli sama meeskonna keskmine töötundide arv kuus aga seevastu märksa suurem — 219,5 tundi ja samal ajal püsis keskmine maksimaalne töötundide arv määruses ettenähtud normil — 240 tunnil.

Rongimeeskondade töötundide arv on 1931. a. keskmiselt kuus olnud 260 tundi, kusjuures üle ettenähtud ülemmäära — 280 tunni — tõsis üksikatel kuudel üle 300 ja ulatus maksimaalselt 339 tunnini.

Kuigi läinud aastal, eriti väikese liikumise juures, rongiteenijate keskmine töötundide arv kuus väiksem on olnud, kui maksva normiga ette nähtud, ei oleks Raudteevalitsuse esindajate arvamusel keskmiste töötundide normi vähendamine otstarbekohane, sest liikumise suurenemisel vedude hooegadele vastavalt tekiksid sel puhul raskused.

Raudteevalitsuse arvates ei võiks puhke- ja tööaja määrust enne muuta, kui töötundide normi vähendamisega seotud kuludekrediit on Raudteevalitsusele kindlustatud: seesuguse normi makspanek, mida Raudteevalitsus täita ei saa, oleks lubamatu.

Rongimeeskondade töötundide arvu vähendamine nõuaks kulude suurendamist järgmisel määral:

1) 240 ja 280 töötunni pealt 204 töötunni peale aastas

Eksploatatsiooni ameti alal

Kr. 146.400,—

Veoameti alal . . . „ 117.702,—

Kokku: Kr. 264.102,—

Uue määruse makspanemiseega peaks maksuma pandama 8-tunniline tööpäev ka jaamateenijate kohta ja seetõttu peaks senine ühe-, kahe- ja kahepoolnevahetuslik teenistus jaamades muudatama kolmevahetuslikuks teenistuseks, mis jällegi nõuaks jaamateenijate koosseisu suurendamist, milleks läheks lisakrediiti aastast Kr. 241.941,—.

Kokku nõuaks uue määruse elluviimine aastas lisakrediiti Kr. 506.043,—.

2) Maksvate töötundide arvu vähendamine — vedurimeeskonnal 280 tunnini ja rongimeeskonnal 240 tunnini — nõuaks samuti lisateenijate palkamiseks lisakrediiti, mis Veoameti alal on Kr. 61.915,— ja Eksploatatsiooni ameti alal Kr. 69.600,— kokku Kr. 131.515,— aastas.

3) Kui vähendada rongimeeskonna ja õlitajate töötundide arvu kuus 260 peale, jättes vedurimeeskonna töötundide arvu seniseks, ka siis ei saaks läbi lisakrediiti, mida läheks sel korral aastas: Eksploatatsiooni ameti alal Kr. 34.800,— ja Veoameti alal õlitajate juure palkamiseks Kr. 8.410,—, kokku Kr. 43.210,—.

Töötundide arvu vähendamisel eelpool, p. 2., nimetatud 220 ja 240 tunnini ja p. 3. — 260 tunnini kuus, tuleks ka jaamateenijate tööaeg vähendada ja lisatööjõude palgata, milleks jällegi lisakrediit tarvilik oleks. (allkirjad).

Raudteelaste Keskühingu esindajate ettepanek.

Tööaja registreerimise raamatutest võetud andmetest on näha, et veduriteenijate töötundide arvu vähendamine 240. 204-le ja rongiteenijate töötundide arvu vähendamine 280 — 240-le ei kutsu praegu esile mingisuguseid lisakulusid. Hooajal, liikumise suurenemise puhul, võib keskmine töötundide arv küümda veduriteenijate kohta 220-ni ja rongiteenijate kohta 260-ni kuus, kuid keskmised töötundide arvud aasta kohta on igal juhtumil märksa madalamad neist arvudest.

Mis puutub jaamateenijate töötundide arvu vähendamisega seotud kuludesse siis ei ole meil võimalik võtta nende kohta kindlat seisukohta, sest et meil puudub võimalus neid kontrollida. Kuid arvesse võttes raudteevalitsuse seisukohti rongija veduriteenijate töötundide arvu vähendamise küsimuses ja süüa kuuluvaid kalkulatsioone, võib oletada, et raudteevalitsuse poolt jaamateenijate töötundide vähendamise puhul kalkuleeritud arvutavad lisakulud on liialdatud.

J. Rukki,

Raudteelaste Keskühingu esimees.
18. II. 1932.

Nii kui protokollis tähendatud, läksid meie ja raudteevalitsuse seisukohad üksteisest niivõrt lahku, et ei jõutud kokkuleppele ühise kava saavutamiseks. Eelpooltoodust on aga selge, et kokkuleppe mitteraavutamises on süüdi raudteevalitsus. Osutades täielikku järeleandmatust ka seal, kus järeleandmine täiesti võimalik oli ilma mingisuguste lisakulude esilekutsumiseta. Meie ei eita, et jaamateenijate kohta ei ole võimalik kava ellu viia ilma lisakuludeta. Kuid meie arusaamise järele on siiski ka jaamateenijate tööaega võimalik märksa vähendada ilma eriliste suurte kuludeta, muidugi kui selleks raudteevalitsusel head tahtmised leiduks. Kahjuks see puudub aga. Kuigi nüüd komisjoni töö ei annud soovitatuid tulemusi, ei olnud ta siiski päris asjata. Raudteevalitsus ei saa enam tulla välja väidetega, et kongressidel võetakse vastu resolutsioone ja Keskühingu poolt nõutakse nende täitmist, ilma et arvestataks reaalse olukorraga ja suudetaks andmete varal näidata, et need resolutsioonid ja ettepanekud on antud olukorras teostatavad. Keskühing on tegelikult elust võetud andmete varal vastuvaidlemata kindlaks teinud, et rongi ja veduriteenijate tööaega on võimalik teataval määral vähendada mitte ainult praegu vaid igal juhtumil. Selleks pole muud vaia kui ainult raudteevalitsuse head tahtmised nende teenijate õiglasele nõudmisele vastu tulla. Meie ei kaota lootust, et raudteevalitsus seda ükskord teeb.

Ei saa äramärkimata jätta jaamaametnike kutseühingu esindajate puudumist komisjonist, kuigi omal ajal ühingu juhatusel oli pandud ette saata oma esindajad komisjoni. Meie ei taha uskuda, et kõik jaamaametnikud täiesti rahul on praegu maksvate töö- ja puhkeaja määrustega ja nendest tingitud tegeliku olukorraga. Isegi mitte kõik jaamaülemad, sest et on küllalt jaamu, kus kogu jaama peale vaid 1—2 ametnikku, jaamaülem ühes arvatud. Kahtlemata oleks komisjonist osavõtmine enamalt kasu kui kahju toonud. Vähemaltki oleks võimalik olnud valgustada tegeliku olukorda jaamades. Lootus, et seda teeb eksploatatsiooni ameti juhataja, on petlik. Reimani ei ole mingisugust võimalust ühel ja samal ajal esineda raudteevalitsuse ja teenijate huvide kaitsjana.

Ta on sunnitud jääma alati ikkagi ainult raudteevalitsuse, s. o. meie peremehe huvide kaitsjana, jättes sulaste kaitsmist nende oma asjaks. Ja kui raudteevalitsus teda saatis komisjoni, siis mitte küll selleks, et jaamaametnike huviseid kaitsa, vaid selleks et raudteevalitsuse üldist eitavaid seisukohta keskühingu poolt väljatöötatud töö- ja puhkeaja kava suhtes kõigi abinõudega Teedeministri ümber läbi suruda. See peaks ometigi jaamaametnikele selge olema, olenemata sellest missuguses vahekorras nad on Keskühinguga.

Lahkunud teedeminister Oinas teatas meile, et enne ministeeriumi üleandmist uuele ministrile ta on kinnitanud peainspektor Ulki ettepaneku vähendada veduriteenijate töötundide arvu 220-le ja rongiteenijate 260-le. Ka endine hariduse- ja sotsiaalminister Piiskar on ettepaneku

allakirjutanud ja ettepanek on saadetud ära avaldamiseks „Riigi Teatajas“. Kui nüüd siin ei juhtu seda, mis juhtus kutseühingu tegelasile vaba aja võimaldamise määrusega, mille puhul raudteevalitsus protesti avaldas ja määruse elluviimisest keeldus, siis on komisjoni töö ikkagi tulemusi annud ja suur samm on astunud edasi töö- ja puhkeaja küsimuse õiglase lahendamise suunas. See julgustab meid võitluse jätkamisele senikaua, kuni maksma pannakse töönorm 204 tundi veduri- ja rongiteenijate kohta ning jaamateenijate ja jaamaametnike töö- ja puhkeae korraldatakse vastavalt 8-tunnilise tööpäeva põhimõttele. Loodame, et selles võitluses edaspidi ka jaamaametnikkude kutseühing meid toetab.

Komisjoni liige — Keskühingu esindaja.

Riigiteenistuse seadust tuleb muuta.

Möödunud aastal töime „Sides“ ära riigikohtu otsuse, mille järgi ametnikku, kui tema ametikoht kaotatakse, võidavat üle viia vabateenija kohale, samuti ka reservisolejale ametnikule pakkuda vabateenija kohta, millest loobumise tagajärjel ta võivat kaotada reservi-tasu edasi-saamise õiguse. Näitasime ühtlasi, et see otsus end riigiteenistuse seaduse eeskirjadega ega ka seadusandja tahtmisega kuidagi kooskõlastada ei lase; näitasime aga ka, kuhu see välja võib viia, kui seda tõlgitsust ametasutustes kasutama hakatakse. Ja nüüd ongi juba tagajärjed meil käes. Eelmises „Sides“ lugejad leidsid artikli selle üle, kuidas põllutööstuse riigiteenistusele, et saada vaba võimalust ametnikkude „tuulutamiseks“ ka siis, kui määraliste riigiteenijate koosseisud maksimaalselt pandama seadusena ja et mitte maksta ametnikele reservi-tasu 4,5 kuupalga suuruses nende ametikohtade kaotamise puhul, suured hulgad määralisi riigiteenijaid kavatsatakse viia ülemääraste liiki. Nüüd ongi see teostatud, kuigi tänu kutseühingute vaheleostumisele mitte sellel määral, nagu esialul kavatsatud. Siiski on 45 määraliste riigiteenija kohta uute koosseisudega ülemääraste liiki üle viidud ja just vabuspäevaks levis

ministeeriumis käsk, millega siis ka need üleviimised teostatud olid, ilma et kellegi oleks heaks arvatud küsida, kas ta niisuguse „üleviimisega“ ka nõus on või mitte. Mujal maailmas on kombeks sellisteks päevadeks anda inimestele ameti- ja aukõrgendusi; isegi meil kaitseväes peetakse seda tarvilikuks. Kurjategijatelegi kergendatakse neil päevil nende karistusi. Meie põllutööstuse riigiteenistuse arvates on see aga kõige soodsam moment inimestelt nende õiguste võtmiseks, nende degradeerimiseks.

Muidugi leiab see üritus peagi järeletegijaid teistes ametkondades, sellepärast tuleb aegsasti selle tõkestamiseks samme astuda. Ja kuna riigikohus, nagu tähendatud eelpool, on seisukohale asunud, et selline tegevus riigiteenistuse seadusega lubatud olla, siis tuleb seda seadust viimata nii muuta, et ta end enam niiviisi „tõlgitseda“ ei luba. Nagu kuulame, ongi Tallinna riigiteenijate ühingu vastava muudatuse kava kokku seadnud ja samme astunud, et see pea riigikogule esitataks. Kuna sellega midagi uut ei taotleta, vaid ainult senist puudulikku redaktsiooni parandatakse, ei tohiks selle vastuvõtmiseks takistusi olla.

Muljeid postiteenijate XIV kongressilt.

7. veebruaril k. a. peeti postiteenijate XIV kongressi.

Tänapäev seab riigiteenijate kutseorganisatsioonidele vastutusrikkad ülesanded teenijaskonna olemasolu kaitsmisel. Et organisatsioonid suudaksid seniselt edukalt toimida, on vaja tõsta organisatsiooni teguvõimet. Seda võib saavutada laialiste teenijaskonna hulkade aktiveerimisega, uute liikmete verbiimisega ja, mis veel tähtsam, olemasolevate jõudude distsiplineerimisega. Sest lõppude lõpuks kutseorganisatsiooni, kui palgateenijate võitluseks hindamisel omab kaaluva tähtsuse üksuse moraalne tase: üksikliikmete teadlik arusaamine kohustustest. Sellest välja minnes lootsid paljud, et kongress ütleb oma peremeheliku sõna nendes küsimustes, mis postiteenijate organisatsiooni siseelus on ülesse kerkinud ja pinda annud lahkemal tekitamiseks. Juba tegevusaruande kinnitamisel oleks pidanud selguma, millest olid tingitud need etteheited, mille osaliseks sai keskjuhatus ja missugusi väärsamme oli keskjuhatus, kui ka üksikud juhatusel liikmed astunud. Kuid

arvande puhul sõna üldse ei võetud ja vastasrinnas oleva tegelase hra K-fi ettepanekul kinnitati aruanne juhatusel esimehe poolt ettekantud kujul. Nagu kuulda, olnud seal mõeldud andvad mõnesugused kombinatsioonid „uue valitsuse“ loomiseks. Vastutav vastasrind sarnaselt siiski tegeleda ei tohiks, vaid juba aruande juures oleks pidanud selguma vastasrinnas tegevuse juhtumõtted.

Pikema kaalutluse osaliseks sai arstiabi küsimus. Kongressi asus seisukohale, et riigiteenijate arstiabiandmise korraldus peaks saama rajatud kindlustusekassa süsteemile. Viimasel ajal hellaks saanud töönormide küsimuse arutamisel selgus, et kongressi andnud neid norme healmeelil aktsepteerida ei taha. Kuigi kohapeal, näiteks Tallinnas, keskjuhatusel poolt korraldati protestikoosolekuid uute normide maksmapaneku vastu — oli keskjuhatus hra Teedeministrile oma täieliku nõusoleku annud uute normide maksmapanekuks.

Suuremat elavust tekitasid kodukorra ja ajakirja küsimused. Väideldi pikalt ja laialt, kas lubada organisatsiooni liikmeks

edasi jääda isikul, kes postiteenistusest lahkunud reservi minoku puhul. Mõne- de poolt leiti, et vastav § on kodukorra sisse võetud hra K. isiklikkudes huvi- des. Viimast eriti toonitasid vastasrinna mehed. Kuid selge oli, et vastasrinna väited selles küsimuses olid äärmiselt nõrgad ja kantud isiklikkudest motiivi- dest. Peaks juba aeg olema „kolga poliitika“ kõrvale jätta ja silmas pidada organisatsiooni huvisid terves ulatuses. Välismaa postiteenijate organisatsioonide keskustes sageli võib kohata väga vastu- tsurikastel kohtadel vabakutsega inimesi, kes omaks võtnud organisatsiooni põhimõtteid ja nõus on oma võimeid rakendama nende põhimõtete teostamise sihis.

Ajakirja küsimuses tehti juhatusel teravaid etteheiteid ja leiti, et postiteeni- jate praegune häälekandja on kõrvale kaldunud organisatsiooni küsimuste aru- tamisest, laskunud mõne tegelase isiklikuks hääletoruks ja kipub muutuma „poliitika“ tallermaaks. Väideti, et ajakiri sarnasel kujul ei ole väärt et tema toime- tamiseks organisatsiooni raha kuluta- takse. Peeti äärmiselt tarvilikuks riigi- teenijate ühise häälekandja väljaandmist.

Kongressi lõpu poole selgus, et läbi- rääkimised kokkuleppe sobitamiseks uue

juhatusel kujundamiseks vastasrinna te- gelastega on tühja läinud. Mõnede kongressi saadikute poolt tähendati sel pu- hul, et kokkuleppe sobitamise tehing olla olnud ainult manööver, sihiga päevakor- ras olevald küsimusi libedamalt läbi su- ruda, mida ka saavutati. Kuigi juha- tuse valimisel organisatsiooni kauaaegne tegelane hra Koff sai 44 häält ja hra Kallmann 29 häält, jäi jõudude vahekord juhatuses peaaegu endiseks.

Kokkuvõttes peab tähendama, et kongressi tööd ja töö tulemusi ei saa see- kord kõrgelt hinnata. Osalt selle tõttu, et mõned kongressi saadikud, kes ühtlasi ka organisatsiooni aktiivsemad tegela- sed, liig kergelt võtsid oma ülesannet.

Näib, et postiteenijate organisatsioo- nis olevad lahkeldid ei oma ideoloogilist kandepinda vaid mõjutatud on isiklikku- dest huvidest. Sellest tingituna peab kahetsusetundega märkima, et isiklik- kude arvete õiendamisel, milles suurt osa mängib arvatavasti „erikapital“ ja „või- mu“ järele ahnitsemine, oldi kaugel „au- sast mängust“ ja saadi hakkama sellega, et kasutati ära oma positsioonide kind- lustamiseks mõne vastasrinna aktiivse tegelase inimlikud nõrkused.

Observer.

Raudtee kontorijõudude kutseühing 1931. aastal.

Iga ühingu languse või tõusu, tagur- pidi-mineku või edenemise üheks mõõdu- puuks on liikmete arv, selle tõus või lan- gus. Raudteede Kontorijõudude Kutse- ühing võib oma liikmete arvus aasta-aas- talt konstateerida tõusu, eriti võib seda öelda läinud aasta kohta. *Nimelt kasvab ühingu pere 1931. aastal 68 liikme võrra 22% võrra ja ulatus 1. jaanuariks 1932. a. 379 peale, mis asetab ühingu oma liikmete arvult teisele kohale Raud- teelaste Keskühingu ümber koondunud organisatsioonide seas. Kuid ühingu ju- hatusel näib olevat küllalt „auahust“ möödunud aasta saavutuste ületamiseks käesoleval aastal ja on selleks juba aas- ta algusest peale alustanud intensiivset verbimise tööd. Jaanuarikuu tulemus — 46 uut liiget, tõestab, et hää tahtmise ja pealehakkamise juures võib mõndagi ära teha meie raudteelaste organiseeri- mise alal.*

Kontorijõudude kutseühingu möödu- nud aasta tegevuse üldisem avaldis, esin- dajatekogu koosolek peeti 8. märtsil, endistest aastaist elavama osavõtu juu- res. Peale tavaliste asjaajamisküsimuste võeti sel koosolekul vastu abiandmise ja matusekassa kapitalide kodukorrad, mis asetab tähendatud kapitalide korralda- mise ja kasutamise kindlale alusele. *Matusekassaga läinud liikmete arv tõu- sis aasta jooksul 140-lt 266-le.*

Liikmete silmaringi laiendamiseks ja kultuuriliseks meelelahutuseks korraldas ühing juuniku lõpul kolmepäevase eks- kursiooni Soome, mis üle ootuste rohke osavõtu osaliseks kujunes. Kasutada ole- va aja lühidusest tingitult kippus eks- kursiooni kohati kujunema küll kiiretem- poliseks ning linnulennuliseks, kuid sel- lest hoolimata pakkus ta osavõtjatele tõ- husa läbilõike Soome maastikust ja seal- sete inimeste eluvõitlusest. Samuti mee- lesõõbivaid muljeid imposantsest parla- mendi hoonest, Imatra jõujaamast, kos- kedest ja Saima lüüsidelt.

Kuu aega hiljem võttis ühing oma külalistena vastu grupi huvireisile sõit-

nud Soome raudteeametnikkude ühingu Ida osakonna liikmeid. Väliskülalisi tut- vustati linna vaatamisväärliste kohta- dega, Pirita rannaga ning kloostri vare- metega ja korraldati Raudteelaste Kodu omavaheline koosviibimine.

Novembrikuul korraldas ühing Raud- teelaste Kodu peo-õhtu, mis andis ligi 50 krooni ülejääki.

Tallinnas ja lähemas ümbruskonnas asuvaile liikmeile teatreisse ja kinodesse pääsu hõlbustamiseks sobitas ühing kok- kuleppe Töölisteatri ja Draama-Stu- dioga ning kinodega Capitol, Rekord, Modern, Endla ja Diana, kus pääsetäh- tede hinnad ühingu liikmeile tunduvalt alandatud.

Raudteelaste Keskühingu ümber koon- dunud kutseühingute töökorraldusest ole- nevalt on teenijate üldhuviliste küsimus- tega tegelemine olnud Keskühingu juha- tuse kätes. Viimase kaudu teostus ka

Kontorijõudude kutseühingu liikmete hu- vide kaitse ja mõningate soodustuste avardamine uue priiveo määruse maks- mapanemisel. Keskühingus raudteelaste töö- ja puhkeaja määruse väljatöötamisel rõhutati ühingu poolt nõuet vaimlisel alal töötajatele 6-tunnilise tööpäeva maksma- panemiseks ja vahetusliikmetele teenijaile vastava seaduse kohaselt nädalapuhke- päevade võimaldamiseks.

Ühingu juhatuse tegevus möödunud aastal on üldiselt olnud elav: on käidud tihemini koos kui eelmistel aastatel ning ülesseatud töökavad olulistes joontes teostatud. Ühtegi koosolekut ei jäänud pidamata kvoorumi puudumisel, mis tões- tab juhatusel liikmete vastutustunnet ja tööle andumust.

Silmas pidades, et kutseühingud uute saavutuste kättevõitmise suhtes elavad praegu pausi ajajärgus ja on sunnitud kõik oma jõud koondama olemasoleva kaitsmisele, on ühingu juhatuse seadnud endale peamiseks ülesandeks rakendada oma tegevus ühingule juurekasvu võitmi- sele ja selle kaudu organiseeritud raud- teelaskonna mõjuvõimu tõstmisele. Sest nii hästi tuleviku kui ka tänapäeva võit- luste pidamine ja sotsiaalselt nõuete teos- tamine tingib, et kutseühingute seliataga seisaks võimalikult rohkearvulised ja mis peaasi — aktiveeritud ning teadvusta- tud liikmete massid. Kutseühingute kau- du juhitud teenijaskonna tähelepanu eluraskuste tõelikkudele põhjustele ja õigetele teedele, mis viivad olukorra pa- randamisele.

Kutseühingulisest liikumisest eemal- seisajale ja kõrvaltvaatajale olgu aga siinkohal meelevaltatud Ferd. Lassalle'i sõnad organiseerimatutele:

„Kust tuleb see, et teie, kes te jagate meie aateid, meie sihte ja püüdeid, pole astunud meie organisatsioonide liikmeks? Oo, ma tean selle nähtuse üldtuntu põh- just. Meile tuntakse kaasa, aga püütakse endale luua olukord, milles võimalik oleks ära kasutada töölisliikumise vilja, mis kätte saadud teiste jõu ja vaevaga. Aga ma küsin teilt: on see mehine tegu, on see tööline vääriline? — Mis on siis õieti tööline ja armuleivasõja vahe, kui mitte see, et viimane elab võõrast töövil- jast ja tahab lõigata sealt, kuhu ta pole mitte külanud? Teid aga, kes te ei taha elada võõrast tööst ja lõigata võõralt väl- jalt, teid kutsun ühinema ja koonduma oma organisatsioonidesse.“

Sr.

Teedeministrite vahetuse puhul.

A. Oinas asus teedeministeriumi juh- timisele ajal, kus raudteelaste meeli hoid- sid ärevil raudteevalitsuse osalt juba teostatud ja osalt veel kavatsusel olevad teenijate olukorra muudatused, milledest teenijail oldi vaid halba loota. Kõige roh- kem ärevust sünnitas liinitöölise töö- päeva pikkuse määramine aastaagade järele, mille tagajärjel remonditöölisel suvel tuli 10 tundi päevas tööd teha, juure arvates aga lõuna-vaheaga ja tööriistade kohale viimist, olla väljas 12—13 tundi. Samuti tekitas ärevust kurikuulus raudteede kommertsialiseeri- mise kava. A. Oinase esimeseks sammuks oli 10-tunnilise tööpäeva äramuutmine. Nädala töötundide arv määrati kindlaks 48-le, kusjuures tööpäeva pikkus ei toh- tinud olla rohkem kui 9 tundi, kui selleks eriline tarvidus oleks olnud. Järgmisel päeval pidi tööpäev vastavalt lühem olema.

Kommertsialiseerimise kava raudtee-

valitsuse poolt väljatöötatud kujul uus minister tunnistas mitteotstarbekohaseks ja heitis sellepärast kõrvale, soovitudes raudteevalitsusele jääda endise valitse- mise aparadi juure, kuid rohkem ilmu- tada intsiatiivi raudtee tegevuse kohan- damisel ajanõuetele. *)

Raudteevalitsuse poolt Teedeministrile esitatud koosseisude kavast olid ettenäh- tud mitmesugused muudatused. Muuseas oli jäetud koosseisust välja vanem maam- õõtja. Väljajätmise arvatavaks põhju- seks oli tagakiusamine kutseühingulise tegevuse pärast.

*) J. Teemandi uue valitsuse töökavva, mis esitatud riigikogule 26. skp., on uuesti sisse võetud, arvatavasti värske teedeministri nõudmisel, raudteede kom- mertsialustel ümberkorraldamise küsi- mus, mille sisuks on tegelikult raudtee- ametnikkudelt riigiteenijate õiguste ära- võtmine.

Toim.

Ministri nõudmisel võeti vanem maa-möötja koosseisu uuesti sisse. Samuti võeti koosseisu ehitusameti tee järelevalve alal vanem kantsleiametnik. Viimane määrati 17 piirkonnale Tallinna jaamas. Ühes uute koosseisude kinnitamisega tõsteti vanemate rongiseadjate, rongisead-jate ja haakijate (arvult kõik kokku 112 teenijat) palku 5 krooni võrra kuus ja vanemad rongiseadjad viidi vabapalga-liste liigist ametnikkude liiki. Samuti kõrgendati palku vaguniolitajaile (arvult 129) 5 krooni võrra kuus. Olgu tähendatud, et kui Rei valitsuse ajal rahami-nistriks oli A. Oinas, siis kõrgendati sa-muti vanemate roopaseadjate palku 5 kr. võrra kuus.

Juba pikemat aega oli raudteevalitsus-
sel kavatsus vähendada priisõidu piletite arvu ja viia hulk II klassi piletisaajaid III klassi saajate liiki. Vastavalt sellele olid raudteevalitsuse poolt töötatud välja uued priiveo määrused ja esitatud kinni-tamiseks Teedeministrile. Keskühingu ettepanekul jäid kitsendused ära, klasside jaotus jäi endiseks ja priisõidu-piletite võimaldamine kutseorganisatsioonide tegelastele võeti määrustesse sisse. Omalt poolt võttis minister tööliste ühe väga tähtsa muudatuse määrustesse: pileti saamise õiguse omandamiseks on uute määruste järele nõuetav ainult 3-kuuline katkestamata teenistus, mitte aga 6-kuu-line nii kui see enamalt oli.

Rida aastaid seisis päevakorras vahe-
raha maksimine rongiseadjate ja haaki-jate asetäitjaile. Selle küsimuse lahendamisest olid peamiselt huvitatud roopa-seadjad, kellel väga sagedasti tuleb olla eelpooltähendatud teenijate asetäitjaiks. Teedeministri A. Oinase ettepanekul kin-nitati Vabariigi Valitsuse poolt 27. jaanuaril k. a. järgmine määrus:

„Lubada maksta rongiseadjate või haakijate asetäitjaile teenijaile lisa-tasu esimeste ja viimaste palgavahe suu-ruses kui see asetäitmine on kestnud kas 1) vahetpidamata vähemalt 5 päeva või 2) kuu jooksul kokku vähemalt 10 päeva või 3) aasta jooksul kokku vähemalt kolm nädalat.“

Arvesse võttes rongiseadjate ja haa-kijate rasket ja hädaohtlikku tööd on põhjust erilist rõõmu tunda eelpooltähendatud määruse maksmapanemise puhul, seda enam, et asetäitjad ei saa vastavat varustust.

A. Oinasel õnnestus riigikogus suruda läbi raudteeseaduse muutmise seadus. Selle tagajärjel avanes võimalus anda priisõidu pileteid teenijate lastele — kesk-ja kutsekoolides käijatele ja ametit õppi-jaile. Samuti avanes võimalus anda priisõidu pileteid kõrvalabi vajavate pen-sionääride saatjaile.

Ka töö- ja puhkeaja küsimuse lahendamisest jõuti edasi. Nii kui lugejad tei-sal leiavad, moodustati ministri korraldusel eriline komisjon teedeministeeriu-mis, kus põhjalikult arutati läbi kesk-ühingu poolt väljatöötatud töö- ja puhke-aja kava. Töö tulemus oli see, et vähendati veduriteenijate töötunde 240 pealt 220 peale ja rongiteenijate töötundide arvu 280 pealt 260 peale.

Organisatsioonide tegelastele vaba aja võimaldamine organisatsioonide ülesan-nete täitmiseks on alatasa akuutsemaks muutumas.

Seda arvesse võttes töötas Keskühing vastavad määrused välja ja esitas mi-nistrile. Minister kinnitas määrused ära ja saatis raudteevalitsusele. Viimane esi-nes sel puhul protestiga, toonitades, et määruste käsitusele võtmiseks puuduvat seaduslikku alust. Jääb väga kahjatseda, et

selles küsimuses tuleb Keskühingul võit-lust jätkata.

Eelpool on loetletud ainult need sam-mud, mis ministri poolt on astunud Kesk-ühingu algatusel ja ettepanekul. Peale selle püüdis minister takistada ka tehaste tööliste olukorra halvendamist niipalju kui see tema võimuses seisis.

Üldiselt peab tähendama, et A. Oinas püüdis töötada kõige lähemas kontaktis teenijate organisatsioonidega, osutades vastutulekut niipalju kui seda võimaldas praegune äärmiselt raske majanduslik ajajärk. Parema olukorra juures oleks ta kahtlemata nii mõndagi veel ära tei-nud teenijate heaks käekäiguks. Looda-me, et ka uus minister leiab teid ja või-malusi teenijate olukorra halvendamise ärahoidmiseks ja ei keeldu heasoovlikust koostöötamisest teenijate organisatio-nidega.

*

Avaldame järgnevalt ka lahkunud teedeministri A. Oinas'e tänuavalduse kaastöö eest kõigile raudteelastele.

„Möödunud aasta minu Teedeminist-riks olemise ajast on olnud majanduslikult erakordselt raske. Maailma majan-duse kriis tõi möödunud aastal suuri ras-kusi mitte ükski Eesti põllumajandusele ja tööstusele, vaid ka rahandusele ja riigi-kassale. Kuid hoolimata neist raskustest on läinud korda edasi arendada liiklemise ja sideasjanduse paremat korraldamist. On viidud lõpule kahe uue raudtee ja Tallinna automaat-telefonijaama ehita-mine; on pandud alus raudteele moodsa-mate liiklemisvahendite — mootorite mu-retsemiseks ja Nõmme Tallinna ühenduse paremaks korraldamiseks. On elunõue-tele vastavalt paenduvamaks tehtud raud-tee tariifid. Veeteede alal on asutud uue jäälõhkuja ehitamisele. Maanteede olu-korra tõstmist on läinud korda edasi arendada, nii et Eesti kruusa teed Lääne riikide omadest enam palju maha ei jää. On koostatud kava omnibussi liinide ots-tarbekohaseks arendamiseks. On asutud riigi üldaedroodi väljehitamisele jne.

Kõiki neid töid on korda läinud teo-tada ainult kogu Teedeministeeriumi ametkonna heasoovliku ja asjaliku kaastöö tõttu, mille eest avaldan sügavat tänu kogu ametkonnale juhtidest kuni teeni-jate ja töolisteni. Lahkudes ministeeriu-mi juhtimisest soovin jõudu ja edu edas-pidisele tööle.

20. II. 1932. a.

(A. Oinas)
Teedeminister.“

Austrias luuakse ametnikkude kojad

Austria parlamendis on praegu aru-tamisel ametnikkude-kodade sisseadmise küsimus. Juba aastakümneid oli amet-nikkude sooviks, omada avalikõiguslikud kojad oma huvide kaitseks, nagu need olid arstidel, notaritel, kaupmeestel ja töösturitel, eraametnikkudel ja töolistel. Riigipöörde järgi 1919. a. kevadel korral-dati ankeet, milles põhjalikult käsitati ametnikkude-kodade küsimust. Poliitiliste sündmuste tõttu lükati aga küsimuse la-hendamine edasi. Viimastel aastatel tõi-sis aga nõudmine seadusliku kutseesi-nuse järgi uuesti päevakorrale.

Kambrid on ettenähtud kõigi riigi ja omavalitsuste ametnikkude, teenijate ja tööliste jaoks; samuti kuuluksid nende kambrite alla riigi poolt valitsetud fon-dide ja nende ettevõtete teenijas- ja töö-liskonnad. Sellega kuuluksid nende kambrite alla ka praegu eraametnikkude ja tööliste kambrite alla kuuluvad teeni-

Raudteelase ametijuubel.

23. veebr. s. a. austasid kohalikud raudteelased oma kaasametniku, koha-liku raudteelao juhataja Jaan Kotilõmi 35-aastase ameti ja mälestuspäeva ühise koosviibimise ja kohase kingitusega.

Juubilar algas oma raudteeteenistust 1897. a. Valga tehastes, kust ta paari aasta pärast Venemaale siirdus. Seal vii-bis ta ligikaudu 20 aastat, pöördus siis kodumaale tagasi, leides siin omale te-gevusala laojuhatajana siinsamas Valgas, kus ta oma teenistust algaski.

Kaasvõitlejad soovivad ja loodavad, et rändamisring suletuks jääkski ja juubi-lar oma teenistuse algus-lõpu punktist enne ei lahkuks kui saatus ise kutsub. Kaasvõitlejad soovivad elujõulisele juubi-larile pikka iga ja tööhimu veel kauaks ajaks.

Keskliidu juhatuse esimehe kriis lõppenud.

Riigi- ja omavalitsuseteenijate kesk-liidu juhatuse uueks esimeheks valiti juhatuse viimasel koosolekul postlane hra Millistfer.

jad ja töölisel posti-, telegraafi, telefoni, raudteede ja riigimetsade alalt. Õpeta-jaile moodustatakse erikambrid. Liidu-ametnike jaoks luuakse oma kamber, osa-riikide- ja omavalitsuseteenijate jaoks luuakse erikambrid igas osariigis, nii siis üldse üheksa.

Määrused kambrite ülesannete jne. üle vastavad varemate kambrite omadele. Muudatusi on tehtud ainult valimisvana-duses. Kambrite alla ei kuulu need, kel-lele riigi- või omavalitsuseteenistus on kõrvalteenistuseks.

Kas olete
juba „Side“ tellija?

50.000 krooni puhkepävade võimaldamiseks vahetuslikele raudteeteenijaile.

Vaatamata raskele ajale suutis endine teedeminister Oinas esmakordselt raudteevalitsuse eelarves läbi viia 50.000 krooni puhkepävade võimaldamiseks vahetuslikele teenijaile vastavalt „R. T.“ nr. 4 — 1926. a. avaldatud puhkepävade andmise seadusele. See summa jaotati ametite vahel samas komisjonis, kus arutati töö- ja puhkeaja kava. Jaotus sündis nii kui allpool toodud aktis tähendatud.

„Käesolev akt on koostatud alljärgneva kohta:

Teedeministri korraldusel Teedeministeeriumis kokkuastunud komisjon, koosseisus: eesistuja Teedeministeeriumi peainspektor J. Ulk, Raudteevalitsuse abidirektor O. Raudsepp, Raudteelaste Kes-

Kulu Nr. 28 p. 2	— Ehituseamet	...	Kr. 10.000,—
„ „ 50 p. 2	— Ekspluatatsiooniam.	...	Kr. 29.500,—
„ „ 51 p. 2	— do	...	500,—
„ „ 62 p. 2	— Veoamet	...	Kr. 1.000,—
„ „ 69 p. 2	— „	...	300,—
„ „ 70 p. 2	— „	...	1.100,—
„ „ 74 p. 2	— „	...	2.600,—
			Kokku: Kr. 45.000,—

ühingu esindajad J. Rukki ja R. Eimardt, Veduriteenijate kutseühingu esindaja O. Aanja, Rongiteenijate kutseühingu esindaja R. Poobul, Veduriühingu kutseühingu esindaja E. Otsmann ja Jaamateenijate kutseühingu esindaja V. Kitt, arutades Raudteevalitsusele puhkuse ja puhkepävade võimaldamiseks 1932/1933. a. eelarves lubatud krediidid Kr. 50.000,— jaotamist, jõudis otsusele, et tähendatud summast tuleb jätta puhkuse võimaldamiseks:

kulu Nr. 2 p. 2 — Finantsamet Kr. 3.000,—
 „ „ 28 p. 2 — Ehituseamet „ 2.000,—

Kokku: Kr. 5.000,—
 ja ülejäänud Kr. 45.000,— jagada puhkepävade võimaldamiseks järgmiselt:

...	Kr. 10.000,—
...	Kr. 29.500,—
...	500,—
...	Kr. 1.000,—
...	300,—
...	1.100,—
...	2.600,—
Kokku: Kr. 45.000,—	
(Allkirjad.)	

Kui riigikogus seda summat ei kustutata, siis avaneb võimalus eelseisval eelarve-aastal anda korralikumalt puhkepäevi kui endistel aastatel. Kõnealolevast summast eraldatud 5.000 krooni arvel on võimalik anda ka puhkust nii mit-

melegi teenijale, kellel eelmisel aastail puhkus jäi saamata krediidid puudusel asetäitjate palkamiseks. Nendest oleks nimetada varustustoimkonna laovahid ja ehitusameti ülesõidukohavahid.

Ülemus, kes haigestumist loeb kuritööks.

Viimases „Sides“ pealkirja all „Kui keho terveks ei saa ja tööle ei tule, siis lendad teenistusest“ tõime ära ühe loo, kus veojaoskonna juhataja käskis ühele haigestunud teenijale keho terveks saada ja teenistusse ilmuda, käsu mittetäitmise puhul ähvardas vallandada teenistusest. Et käsk oli antud haigeks jäänud teenijale tema kaasteenija kaudu, siis arvasime meie, et see käik on kaasteenija ebakohane nali. Siiski soovitasime selgust muretseda asja kohta ja asusime ka ise asja lähemale selgitamisele. Meile sai osaks ootamatu üllatus. Selgus, et selles veojaoskonnas sünnivad otse uskumatud asjad. Haigete terroriseerimine teenistusest vallandamise ähvardustega on seal saanud harilikuks igapäevaseks asjaks ja kui neist on vaigitud, siis ainult kartusest leiva pärast, sest kes tahab praegusel äärmise tööpuuduse ajajärgul riskeerida teenistusega. Allpool toome mõned kujukamad näited sellest, millega hakka saab kurikuulus jaoskonna juhataja.

Märtsikuul möödunud aastal haigestus üks vagunipuhastaja. Arst vabastas haige teenistusest 7. päevaks. Ei olnud veel 7 päevagi möödunud, kui haige saab teadaande, et teda saadetakse arstlisse komisjoni järelevaatusele ka ja kõlbab teenistuse jätkamiseks. Arstid olnud küll ämmastunud, saades haige ülemusel nõudmise määrata komisjoni haige järelevaatuseks. Aga teha polnud midagi, määrati komisjon, kutsuti juba paranev haige välja ja muidugi tehti otsus, et teenija võib julgesti oma teenistust jätkata.

Aasta lõpul kuri saatus külastas jälle sedasama teenijat haigusega. Mõõdus vaevalt pool kuud, kui korraka kutsuti teenija jaoskonna kantselisse ja anti talle allakirjutamiseks teadaanne, et vallandatakse Baltil eraseaduse põhjal.

Pisarad veeresid teenijal silma, sest 12 aastat laitmata teenistust oli seljataga ja ka praegu ei teadnud teenija ennast mitte milleski süüdi olevat. Pööras siis jaoskonna juhataja poole. See sai ägedaks, kukkus teenijat noomima ei tea mille eest ja tegi viimaks Salomonliku otsuse: teenija kuulub ümberpaigutamisele kitsaropalisele teele. Kantselei saab käsu teha sunniviisiline ümberpaigutamine. Esimesele käe alla juhtunud teenijale teatatakse, et teda paigutatakse kitsaropaliselt laiaropaliselt siit kitsaropaliselt paigutatava asemele. Teenija ei ole sellega nõus ja pöörab ametijuhataja poole, kes hasarti sattunud jaoskonna juhataja Salomonliku otsuse tühistab.

Lugeja järeldab vist sellest, et jaoskonna juhataja lepib sellega kui kitsaropalise peal haige ollakse, ega ta siis muidu haigestunudid sinna ümber paiguta. See on ränk eksimus. Mõni aeg tagasi haigestus kitsaropalisel tislal. Vaevalt oli ta haigete kirjas ühe nädala, kui kutsuti Tallinna arstlisse komisjoni järelevaatusele, kas on kõlbulik teenistuse jätkamiseks.

Halvemini pidi minema ühel noorel vaguniteenijal, kes külmetuse tagajärjel ka haigeks jäi. Kutsuti kantselisse ja teatati, et vallandatakse teenistusest Baltil eraseaduse põhjal. Teenija pööras ameti juhataja poole ja see tühistas jaoskonna juhataja otsuse.

„Side“ toimetuse toodi korraldusleht kus sõna-sõnalt on kirjutatud järgmist:

... III. 1931. a.

Hra...

Palun hoivatada hukuseppa D., et kui tema töö juurest puudub õigugi kui arsti poolt vabastatud, saab tema tahti lastud.

P...

Sellest vist jätkub, et täielikule selgusele jõuda, missugune olukord valitseb kõnealolevas jaoskonnas. Arstid muigavad ja vangutavad pead, ühtlasi aga noomivad komisjonist osavõtjaid jaoskonna esindajaid, et mis hullumeelseid tempusid teil seal jaoskonnas tehtakse. Vintusate inimesi ja teete meile tühja tööd.

Meil näib, et tuleks küll üks arstlik komisjon määrata ja sinna saata... jaoskonna juhatajat ennast. Seisukorra põhjalikumaks selgitamiseks tuleks vist üks vaimuhaiguste eriteadlane komisjonist osa võtma kutsuda.

Sõnad ja teod.

„Kaja“ teeb jälle kord tegemist riigiteenistuseküsimustega, — seekord abielunaiste vallandamisküsimusega. Huvitava kombel langeb nüüdne „Kaja“ seisukoht enam-vähem ühte riigiteenijaskonna poolt juba ammu avaldatud nõudmisega, et abielunaiste teenistuses pidamine erakorralistel aegadel, kus tööpuudus kohutav, õigustatud ei ole. Ta ühineb isegi prantsuse ajalehe „Matini“ arvamisega, et tuleks anda seadus, mis kohustaks ka erettevõtteid abielunaisi oma teenistusest vallandama. Kuid just see näitab meile, kuivõrt kergesti seal talus tõsiste asjadega ümber käiakse. On ometigi suur vahe meie ja Prantsusmaa vahel. Prantsusmaal on mehe palk, kui tal teenistus on, nii suur, et sellega ka perekonda võimalik on üleväl pidada ja oma sotsiaalse seisukoha kohaselt elada. Meie reaalpalgad on aga madalamad Euroopas. Sellepärast ei saa meil juttugi olla kõigi abielunaiste vallandamisest, nagu sellest juttu ei ole Prantsusmaalgi. Ja veel vähem on seda juba mõni teine riik teinud, kuigi „Kaja“ seda tõendada püüab. Agaselles on „Kajal“ küll õigus, kui ta kirjutab: „Meie ametiasutustes on väga palju naisametnikke, kellele mehed teenivad samal ajal head palka kas riiklikkudes või erettevõtetes... See ei ole õige ega otstarbekohane.“ Nimelt niisuguste abielunaiste vallandamist on riigiteenijad ammugi nõudnud ja selle teostamiseks riigiasutustes ei ole mingit seadust tarvis. Valitsusel on selleks küllalt võimalusi praegugi. Aga et küsimuses on suuremate meeste naiste vallandamine, siis muidugi ei peeta seda võimalikuks.

Meid huvitab aga sel puhul eriti jällegi see, kuidas sõnad ja teod lahku võivad minna. Meie teada on „Kaja“ peatoimetaja palk õige suur, peale selle saab tema palka, ka mitte väikest, riigikoguliikmena, rääkimata sissetulekutest muudest erettevõtetest. Kuid ometigi sellisama „Kaja“ peatoimetaja naine teenib palgalisena „Kaja“ juures. Või ei tea vast seda „Kaja“ peatoimetaja? Usume, et ta seda siiski teab. Miks ta aga sellest siis ka oma lehes tõsisel näol nõutud järeldusi ei tee, miks ei taha ta siis ise kõigepealt appi tulla riigile tööpuuduse lahendamisel ja perekonnaelu tervendamisel ning rahvaarvu tõstmisel? Vastus neile küsimusile huvitaks tõesti riigiteenijaid. Või maksab selleki küsimuses tuntud lööklause — käige meie sõnade, mitte meie tegude järgi!

Uuendage

„Side“ tellimisi!